

Nr 38.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 och 4 §§ lagen den 26 maj 1933 (nr 231) om utrotande av berberis å viss mark; given Drottningholms slott den 13 januari 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående ändrad lydelse av 3 och 4 §§ lagen den 26 maj 1933 (nr 231) om utrotande av berberis å viss mark.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF ADOLF.

G. E. Sträng.

Propositionens innehåll.

Lagförslaget innebär beträffande 3 § att de nuvarande bestämmelserna om påföljder för underlåtenhet att utrota berberis kompletteras med föreskrifter om rätt för domstolarna att meddela vitesföreläggande. De ändringar som föreslås i 4 § äro av formell natur.

Förslag

till

Lag**angående ändrad lydelse av 3 och 4 §§ lagen den 26 maj 1933
(nr 231) om utrotande av berberis å viss mark.**

Härigenom förordnas, att 3 och 4 §§ lagen den 26 maj 1933 om utrotande av berberis å viss mark¹ skola erhålla följande ändrade lydelse.

(Gällande lydelse)

3 §.

Uraktlåter jordägare eller nyttjanderättshavare, som avses i 1 §, att verkställa föreskriven utrotning av berberis, straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor; och må den försumlige åliggande åtgärder, sedan han blivit under rättad, verkställas genom vederbörande åklagarmyndighets försorg. Kostnaden härför må av åklagarmyndigheten omedelbart uttagas hos den försumlige.

4 §.

Förseelse, varom i denna lag sägs, åtalas av allmän åklagare.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan. Saknas tillgång till böternas gäldande, skola de förändlas enligt allmän lag.

(Föreslagen lydelse)

3 §.

Uraktlåter jordägare eller nyttjanderättshavare, som avses i 1 §, att verkställa föreskriven utrotning av berberis, straffes med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor; och äge rätten tillika på yrkande av åklagaren vid vite förelägga den försumlige att inom viss tid hava verkställt honom åliggande åtgärder.

Därest givet föreläggande icke efterkommes, må åklagaren föra talan om vitets utdömande samt om föreläggande av nytt vite. I stället för att yrka nytt vite må åklagaren ock, sedan den försumlige blivit underrättad, själv låta verkställa de utrotningsåtgärder som erfordras. Kostnaden härför må av åklagaren omedelbart uttagas hos den försumlige.

Är vite förelagt, må ej till straff dömas för uraktlåtenhet att verkställa utrotning under den tid föreläggandet avser.

4 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1950.

¹ Senaste lydelse av 3 § se SFS 1944:112.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Drottningholms slott den 13 januari 1950.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, ANDERSSON, LINGMAN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om viss *ändring i lagstiftningen angående utrotande av berberis* samt anför följande.

Alltsedan år 1918 ha, till skydd för sädesodlingarna mot angrepp av svartrost, lagbestämmelser funnits om skyldighet att utrota berberisbuskar. För närvarande gäller i detta avseende lagen den 26 maj 1933 (nr 231) om utrotande av berberis å viss mark.

Enligt 1 § denna lag äger Kungl. Maj:t, där förhållandena inom visst hushållningssällskaps område sådant påkalla, förordna att vanlig berberis samt andra arter av för svartrost mottaglig berberis skola utrotas inom området. Skyldigheten att ombesörja utrotningen åligger jordägaren. Har marken med nyttjanderätt upplåtits till annan, är dock i regel nyttjanderättshavaren ansvarig i ägarens ställe.

I förordnandet skall, enligt 2 §, angivas viss tid, inom vilken utrotandet skall vara verkställt. Denna tid må sättas olika för skilda delar av området i fråga. Härjämte föreskrives i samma paragraf, att därest berberis förekommer inom området efter utgången av den i förordnandet angivna tiden, åtgärder för dess utrotande omedelbart skola vidtagas.

Underlåter jordägare eller nyttjanderättshavare att verkställa föreskriven utrotning av berberis, skall han enligt 3 § straffas med böter från och med tio till och med tvåhundra kronor, och må, sedan han blivit underlåttad, honom åliggande åtgärder på hans bekostnad verkställas genom åklagarmyndighetens försorg.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 januari 1949 har Östergötlands läns hushållningssällskap anført, att de påföljder som sålunda stadgats för underlåtenhet att utrota berberis visat sig icke vara tillräckligt verksamma. Under de trettio år lagstiftning i ämnet funnits hade visserligen stora framsteg gjorts, men ännu förekomme berberis här och var i form av busksamlingar eller enstaka exemplar. Vikten av att utrotning skedde insåges ej

alltid, och stundom måste vederbörande anmälas till åtal. De bötesstraff som utmättes vore emellertid för låga för att få önskad effekt, och åklagarmyndigheternas befogenhet att låta verkställa utrotningen på den försumliges bekostnad torde knappast någonsin ha begagnats. Det syntes också vara svårt att i praktiken genomföra ett dylikt tvångsförfarande. För att göra lagen mera effektiv borde därför enligt hushållningssällskapets mening bestämmelsen om utrotning genom åklagarmyndighetens försorg ersättas med föreskrift att den försumlige finge vid vite tillhållas att inom viss tid verkställa utrotningen. Sällskapet hemställde, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för att genomföra en lagändring av denna innebörd.

Över nämnda framställning ha, efter remiss, yttranden avgivits av lantbruksstyrelsen, styrelsen för statens växtskyddsanstalt och styrelsen för hushållningssällskapens förbund.

Styrelserna för *växtskyddsanstalten* och *hushållningssällskapens förbund* ha båda tillstyrkt det av Östergötlands läns hushållningssällskap framställda förslaget. Såsom skäl härför ha de anfört, att enligt vad erfarenheten utvisade effektivare påtryckningsmedel vore behövliga för att kunna fullständigt genomdriva berberisutrotningen, samt att en bestämmelse om vitesföreläggande syntes ägnad att bereda avsevärt gynnsammare förutsättningar i detta hänseende än den nuvarande regeln om tvångsutrotning genom åklagarmyndighetens försorg. I sammanhang därmed ha de uppgivit att dylik tvångsutrotning ej någonsin torde ha kommit till användning.

Även *lantbruksstyrelsen* har uttalat att en mera smidig påtryckningsmetod syntes erforderlig för att berberisutrotningen skulle bli fullt effektiv. Denna myndighet har emellertid ansett att vad som föreslagits av Östergötlands läns hushållningssällskap icke innebure en tillfredsställande lösning. Styrelsen har sålunda erinrat att en föreskrift, att domstol i samband med utdömande av böter jämväl finge förelägga den försumlige att vid vite fullgöra vad som ålåge honom, skulle medföra att frågan, huruvida utrotningen komme att verkställas, bleve ytterligare ställd på framtiden. Vidare skulle borttagandet av bestämmelsen att arbetet kan utföras på den försumliges bekostnad kunna leda till att berberisutrotningen i visst fall ej alls komme till verkställighet. Ett snabbare och mera effektivt förfarande erhöles enligt styrelsens mening, därest omedelbart efter ett konstaterande, att utrotning icke komme att godvilligt verkställas, vitesföreläggande kunde utfärdas i administrativ ordning, förslagsvis genom länsstyrelsen, varefter frågan om eventuellt utdömande av vitet finge hänskjutas till domstol. Genom ett dylikt förfarande vunnes även, att den försumlige på ett påtagligt sätt tidigt bleve påmind om sin skyldighet och erhöles kännedom om den ekonomiska risk han löpte, om arbetet icke utfördes. Om vitesföreläggandet visade sig överksam, uppstode fråga huruvida nytt sådant föreläggande skulle ske eller annat tvångsmedel anlitas. I detta avseende funne styrelsen lämpligast att, till undvikande av tidsutdräkt, den vitesföreläggande myndigheten erhöles möjlighet att såsom komplement till vitet förordna om arbetets utförande av annan på den försumliges bekostnad.

Departementschefen. Förordnanden om utrotande av berberis ha numera meddelats beträffande samtliga de områden av riket där svartrost kan befaras uppträda i någon mera betydande omfattning. Inom dessa områden har också länge bedrivits ett systematiskt utrotningsarbete under ledning av hushållningssällskapen och med bidrag av statsmedel. Statsbidrag utgå från anslaget till bekämpande av växtsjukdomar och enligt villkor som angivas i särskild kungörelse den 26 april 1935 (nr 127). I stort sett har utrotningsarbetet varit framgångsrikt. På sina håll förekommer emellertid alltjämt berberis i icke obetydlig utsträckning. Att skyldigheten att hålla markerna fria från denna växt blivit eftersatt, torde till en del få tillskrivas bristen på arbetskraft under krigsåren. I vissa fall lär dock orsaken vara att söka i bristande intresse från vederbörande jordägares eller nyttjanderätts-havares sida. För att icke resultatet av redan utfört arbete skall äventyras är det tydligen angeläget att i dylika fall effektiva påtryckningsmedel mot den försumlige stå till buds. Av vad som förekommit i ärendet torde framgå, att de nuvarande påföljdsbestämmelserna i praktiken ej äro tillräckliga för sitt syfte. Den befogenhet som lagen lämnar åklagarmyndigheterna att föranstalta om utrotning på den försumliges bekostnad lär sålunda aldrig ha utnyttjats. Med hänsyn till åklagarnas stora arbetsbörda och de svårigheter som i allmänhet måste möta mot att genomföra ett dylikt tvångsförfarande torde det ej heller kunna förväntas att denna utväg i framtiden skulle komma att anlitas annat än i sällsynta undantagsfall. Övervägande skäl synas mig därför tala för att möjlighet införas att förelägga vite.

Lantbruksstyrelsen synes anse, att därest vitesförfarande införas, den nuvarande bestämmelsen om böter bör kunna utgå. Denna ståndpunkt kan jag emellertid icke biträda. Det torde vara av icke ringa värde att den som finner berberis växande på sin mark vet med sig att han riskerar att drabbas av straff, om han ej omedelbart utrotar växten. En ordning som medförde att ingen påföljd kunde inträda förrän myndighet meddelat särskilt föreläggande om utrotning skulle följaktligen enligt min mening innebära en försämring.

Därest underlåtenhet att utrota berberis sålunda alltjämt skall vara straffbar, synes det för undvikande av omgång vara lämpligast att även vitesförfarandet handhaves av domstolarna. Jag förordar därför att domstolarna få befogenhet att, i samband med ådömande av böter, tillika vid vite förelägga den tilltalade att inom viss tid verkställa erforderliga utrotningsåtgärder. Meddelas dylikt vitesföreläggande, bör enligt allmänna rättsgrundsatser straff vara uteslutet under den tid föreläggandet gäller.

Det bör ankomma på åklagaren att vid behov framställa yrkande om vitesföreläggande. Om givet föreläggande icke efterkommes, bör åklagaren ha att föra talan om vitets utdömande. Uppenbart torde vara att han därvid också bör kunna påyrka föreläggande av nytt vite. Det lär emellertid någon gång kunna inträffa att även ett förhöjt vite kan antagas bli verkningsslöst. För dylika undantagsfall torde det vara lämpligt att bibehålla den nuva-

rande möjligheten till tvångsutrotning genom åklagarens försorg men på den försumliges bekostnad.

De nya bestämmelserna om vitesföreläggande torde böra införas i lagen genom ändring av 3 §. Samtidigt synas vissa i 4 § upptagna bestämmelser om åtal och bötesförvandling, vilka till följd av annan lagstiftning numera blivit överflödiga, böra utgå. Ändringarna böra lämpligen träda i kraft den 1 juli 1950.

I överensstämmelse med vad jag sålunda anfört har inom jordbruksdepartementet utarbetats förslag till *lag angående ändrad lydelse av 3 och 4 §§ lagen den 26 maj 1933 (nr 231) om utrotande av berberis å viss mark.*

Härefter hemställer föredraganden, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga nämnda lagförslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gösta Kahm.